

Stern Márton És Felesége

Ezek az anyai nagyszüleim, Stern Márton és Kohn Hanna, akik Tállyán éltek. A kép az 1930-as években készült. Az anyai nagyszüleim Tállyán éltek [Tállya Zemplén vm.-ben lévő nagyközség, 1920-ban 3900 főnyi lakossal, a Hegyalja egyik legjobb bortermő vidéke. -- A szerk.]. Ott szinte minden zsidó kereskedő volt. Volt egy körülbelül egy kilométeres főutca, és ott üzlet üzlet hátán volt. Volt azon legalább hat szatócsbolt és még egyebek is, textil, vas, kocsmá. Hogy ezek miből éltek, nem tudom. Szinte minden üzlet zsidó volt. A nagyapámnak, Stern Mártonnak vegyeskereskedése volt, de csinált ő mindenfélét, még temetkezési vállalkozó is volt. Nagyon ügyes ember, ezermester volt. Ő festette a cégtáblákat. A grófok -- mert Tállyán földbirtokosok voltak --, ha elromlott egy konnektoruk vagy varrógépük stb., akkor a Stern bácsiért küldtek. Az első világháború után a nagyapám tönkrement. Az 1919-es forradalom [lásd: Tanácsköztársaság] alatt kirabolták, és sosem tudott talpra állni. Amire már én emlékszem, Stern nagyapám összegyűjtötte a gallérokat, és elvitte a városba mosatni és keményíteni. És ráadásul melamed is volt, hozzá jártam a héderbe. A nagyapám nagyon vallásos és nagy tudású ember volt, mert fiatalkorában jesivába járt. Az anyai nagyanyám olaszliszkai. [Olaszliszka Zemplén vm.-ben található nagyközség. -- A szerk.] A nagyanyám sokat olvasott, mégpedig német regényeket, és a nagyapám, aki nem olvasott, mert ugye a regények nem valók egy vallásos zsidónak, azért követelte mindig, hogy számoljon be arról, hogy mit olvasott. A nagyapám Gemorét [lásd: Talmud] olvasott, azaz tanult. És érdekes módon, olvasott újságot, mert sorsjegyet árult, és ha volt húzás, megvette az újságot, és értesítette azokat, akik nyertek a faluban. A nagymamám olvasta a 'Cene René'-t is [Szó szerint: 'Gyertek és lássatok', zsidó nőknek írt magyarázatos és egyszerűsített Sulhán Áruh jiddis nyelven. -- A szerk.]. Például templomban. Hát ott volt olyan, hogy az asszonyok nem imádkoztak, hanem mit tudom én, az egyik a 'Cene René'-t olvasta. A nagyszüleimet 1944-ben deportálták. Nem jöttek vissza.